

УДК 342.58:332.146.008.4

**ДІЯЛЬНІСТЬ ДОРАДЧИХ СЛУЖБ – УМОВА  
ПОЛІПШЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО  
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ**

*Т.П.Гончарук, аспірант*

*Білоцерківський державний аграрний університет*

В процесі реформування виникла необхідність в діяльності, направлений на підвищення ефективності і прибутковості сільськогосподарського виробництва, підвищення рівня знань і навичок сіль-

госпвиробників та сільського населення, розвитку ринкової і соціальної інфраструктури села та підвищення рівня життя селян. Можливим це стало завдяки створенню в Україні мережі аграрних дорадчих служб, які існують у різних формах у 120 країнах світу. В “Європейській хартії розвитку сільських територій” (1996 р.) Рада Європи визначила, що сільськогосподарське дорадництво є основним елементом системи сільськогосподарських знань, до якої належать дослідження і навчання [1].

На початку 2002 року на основі досвіду роботи проекту міжнародної технічної допомоги “Проект підвищення рівня життя сільського населення в Київській області”, який з весни 2000 року працює у смт. Макарів Київської області, створено Київську Обласну Аграрну Дорадчу Службу (КОАДС). Першою структурою, створеною в рамках цього проекту, став сільськогосподарський обслуговуючий кооператив “Макарівський сільський сервісний центр”. Ця структура об’єднувала селян через членство у кооперативі та підвищувала рівень їх життя через надання різноманітних виробничих і соціальних послуг. Виробничі послуги надавалися у вигляді допомоги в обробітці землі, постачанні матеріально-технічних ресурсів, збиранні вирощеної продукції і її реалізації, рекомендацій щодо захисту рослин від шкідників і бур’янів тощо. Соціальні послуги включали розробку моделей передачі та утримання об’єктів соціальної сфери, навчання та соціальну адаптацію сільських безробітних, розвиток кредитної спілки, надання консультацій із соціальних питань тощо.

Саме в процесі роботи кооперативу з’явився попит на дорадчі послуги серед сільськогоспвиробників та сільського населення Макарівського району. На першому етапі для задоволення потреб в дорадчих послугах було розроблено та запроваджено стратегію створення і розвитку Макарівської аграрної дорадчої служби, яка з 2001 року функціонувала як підрозділ сільськогосподарського обслуговуючого кооперативу “Макарівський сільський сервісний центр”.

Протягом 2002-2003 рр., виходячи з основних засад і принципів роботи дорадчих служб, видів запропонованих послуг (коме-

рційні та суспільно-корисні) та з урахуванням досвіду роботи Макарівської аграрної дорадчої служби на національному рівні, було створено Київську обласну аграрну дорадчу службу у формі комерційної організації (ТОВ “КОАДС”) і 5 філій (Макарівська, Згурівська, Ставищенська, Тетіївська і Білоцерківська).

ТОВ “КОАДС” бере участь у реалізації “Програми підвищення рівня життя сільського населення в Україні” і його місія полягає в наданні доступних і високоякісних дорадчих та інформаційних послуг, проведенні навчання сільгоспвиробників та сільського населення Київської області з метою підвищення їхнього рівня життя й доходів. ТОВ “КОАДС” і його філії надають комерційні та суспільно-корисні послуги. До комерційних належать: консультації з питань розвитку рослинництва і тваринництва, сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів і кредитних спілок, розвитку кооперації, навчання сільгоспвиробників та сільського населення навичкам бухгалтерського та податкового обліку і контрольо-ревізійної роботи, складанню бізнес-планів і аналізу фінансово-господарської діяльності підприємств тощо. До суспільно-корисних послуг належать: навчання безробітних, розвиток сільських громад, передача та розвиток об’єктів соціальної сфери, різні послуги з переліку комерційних послуг за умови укладення контракту на їх фінансування з бюджету, розвиток третейських судів в аграрній сфері тощо.

Філії ТОВ “КОАДС” не є окремими юридичними особами, але мають власні субрахунки для ведення господарської діяльності. Така організаційно-правова форма господарювання надає можливість співпрацювати з різноманітними українськими організаціями і органами влади, отримувати фінансування з різних джерел, надавати всі можливі види дорадчих послуг. Макарівський, Згурівський, Ставищенський, Тетіївський і Білоцерківський райони стали базовими у мережі аграрних дорадчих служб Київської області. Дорадницькою діяльністю вони охоплюють не тільки райони, в яких безпосередньо створені, а також і навколишні райони, що знаходяться в даному регіоні (наприклад, Макарівська районна аграрна дорадча служба своєю діяльністю охоплює Поліський регіон, а

саме Макарівський, Бородянський та Іванівський райони). Для підвищення ефективності роботи такої організаційної структури, створення бази для надання дорадчих послуг у не базових районах та створення більш тісного співробітництва з місцевими адміністраціями і управліннями сільського господарства пропонуємо призначити дорадника-координатора у штаті управліннь сільського господарства не базових районів.

ТОВ "КОАДС" в квітні 2003 року відкрила свій філіал в Білоцерківському районі. В цій структурі на професійній основі працюють агроном-консультант, зоотехнік-консультант, економіст і спеціаліст із соціальних питань, які надають профільні консультації з питань технології сучасного виробництва, займаються вивченням аграрного ринку, надають соціальні послуги (розробка моделей передачі, утримання і розвитку об'єктів соціальної сфери, навчання та соціальна адаптація сільських безробітних, розвиток кредитної спілки, надання консультацій із соціальних питань) і ін. Наприклад, на сьогодні заключено 12 договорів абонентського обслуговування з господарствами Білоцерківського району, які включають комплексне обслуговування по рослинництву (допомога в придбанні засобів захисту рослин, посівного матеріалу, складання технологічних карт) і по тваринництву (складання ефективних раціонів годівлі, виходячи з наявної кормової бази). Крім цього, зоотехнічна служба надає послуги по ідентифікації ВРХ і вже заключено 43 договори на виконання цих послуг. Замовниками є 23 господарства Білоцерківського району і 20 господарств з Васильківського, Миронівського, Кагарлицького, Фастівського і Богуславського районів. В основному це великі сільгоспідприємства і племінні господарства. Ці послуги надаються згідно з державним замовленням. Агрономічний відділ дорадчої служби спільно з ТОВ "Надія" (с.Йосипівка Білоцерківського району) створили демонстраційну ділянку площею 8 га з вирощуванням на ній квасолі. Метою цього заходу є навчання і на конкретному прикладі доведення сільгоспідприємствам, зокрема фермерським господарствам, доцільності і економічної ефективності вирощування цієї культури.

Білоцерківська дорадча служба тісно співпрацює з районним управлінням сільського господарства і продовольства України Білоцерківської райдержадміністрації, проводяться спільні навчальні семінари.

При Білоцерківській дорадчій службі працює три пілотні громади, які створено у селах з низьким рівнем соціально-економічного забезпечення населення з метою його покращення. Розташовано пілотні громади в селах Фурси, Вільна Тарасівка і Терезине, куди щосереди виїжджають всі спеціалісти Білоцерківської дорадчої служби і надають приватним господарствам безкоштовні консультації з агрономії і зоотехнії. Крім цього, в с. Фурси відкрито філію Білоцерківської кредитної спілки “Профінцентр”. Поштовхом для відкриття філії саме в с.Фурси стало відключення в 2003 році сільської котельні. Для того, щоб селяни змогли зробити проектну документацію і придбати індивідуальні котли, необхідні були кошти в розмірі 3-3,5 тисяч гривень на сім’ю. З метою вирішення цього питання і інших соціальних проблем (навчання дітей, лікування, придбання побутової техніки) за сприяння ТОВ “КОАДС” і за рахунок коштів Київської кредитної спілки “Профінцентр” з’явилася кредитна спілка в с. Фурси, яка на даний час вже надала населенню кредитів в розмірі 95 тисяч гривень. Клієнтами кредитної спілки є лише її члени, виключно жителі с. Фурси за рішенням громади. Щоб стати членом кредитної спілки потрібно сплатити членський внесок (10 гривень) і зробити вкладення в розмірі 10% від суми, яка береться в кредит, але при поверненні позики внесені 10% повертаються. Надаються кредити терміном до 2 років під 15-18% річних залежно від мети кредиту. Гарантом повернення кредитів виступає сільський голова с.Фурси. Повернені населенням позики не повертаються у КС “Профінцентр”, а залишаються в кредитній спілці с.Фурси для надання кредитів іншим селянам.

Загалом Білоцерківською дорадчою службою за 8 місяців 2003 року було надано 65 консультацій, з них по питаннях рослинництва — 25 (38,5%), по питаннях тваринництва — 24 (36,9%), по соціальних питаннях — 16 (24,6%), а за 3 місяці

2004 року вже надано 43 консультації, з яких по питаннях рослинництва — 12 (27,9%), по питаннях тваринництва — 13 (30,3%), по соціальних питаннях — 6 (13,9%), по економічних питаннях — 12 (27,9%). Наведені дані вказують на тенденцію до зростання попиту на послуги дорадчої служби, що завдяки доступу селян до необхідних знань сприятиме:

- підвищенню рівня ефективності і прибутковості господарств, збільшенню обсягів сільськогосподарського виробництва і забезпеченню аграрного бізнесу;
- розвитку несільськогосподарського підприємництва у сільській місцевості;
- доступу сільського населення до соціальних послуг;
- зростанню рівня зайнятості селян, що скоротить їх міграцію до міст;
- підвищенню рівня життя сільських жителів і поліпшенню їхнього добробуту.

#### ЛІТЕРАТУРА

1. Корінець Р.Я. Сільськогосподарське дорадництво: запитання та відповіді / Інститут сільського розвитку. — К., 2003. — 28 с.